

Jeugdcriminelen aanpakken? Boosheid met liefde werkt

Jan Dirk de Jong is lector Aanpak Jeugdcriminaliteit op Hogeschool Leiden. Hij onderzoekt de kracht van verbondenheid.

De methoden van de lector zijn op z'n minst onorthodox. Jarenlang bezocht Jan Dirk de Jong voor zijn onderzoek achterstandswijken, om daar met jongeren te spreken. Nu is hij lector Aanpak Jeugdcriminaliteit op Hogeschool Leiden en laat hij politieagenten, hulpverleners en voormalige jeugdcriminelen in zijn lessen vertellen. Die laatsten zijn belangrijke ervaringsdeskundigen, zegt hij.

U haalt risicojeugd naar Hogeschool Leiden? 'Ja, want zo komen mijn studenten in aanraking met straatcultuur vóór ze in de sector aan het werk gaan. Vanuit het lectoraat geven we veel aandacht aan de achtergronden van jeugdcriminaliteit, de analyse en aanpak van jeugdproblematiek en de attitude van toekomstige professionals. Daarin ligt de nadruk op vernieuwende inzichten over het maken van verbinding.'

Verbinding maken met een jeugdcrimineel? 'Dat is belangrijk. Een jongere bijvoorbeeld, had een sportmedewerker bedreigd waarna de jongen uit de activiteit was gezet. Met een andere jongerenwerker kom ik hem tegen op straat. De man roept de jongen bij zich: 'Jij gaat niemand uitschelden en bedreigen. Je moet je excuses maken'. De jongen zegt: 'Ik zal sorry zeggen'. De man vraagt waarom de jongen zo doet. De jongen zegt geen voetbalschoenen te hebben en geld om ze te kopen. De man heeft nog een paar liggen en geeft deze aan de jongen. Maar hij zegt óók dat de jongen die excuses daadwerkelijk moet maken. Zo heeft hij hem gecorrigeerd én verbinding gemaakt.'

Dat klinkt heel soft.
'Dat is het niet. Natuurlijk, die jongens moeten zich leren gedragen en moeten hard worden aangepakt als ze dat niet doen. Maar met alleen hard aanpakken komen we er niet. Ik zeg dan: wil je gelijk hebben of wil je dat de situatie verbetert? Politieagenten, hulpverleners, ze zullen eerst contact moeten maken. *Connection before correction.*'

U noemt deze methode 'boosheid met liefde'? 'Die term heb ik opgetekend in het veld. Hij betekent dat een hulpverlener er is voor de probleemjongere. Hij bepaalt de grenzen voor je, schetst de gevolgen als je deze overschrijdt, wordt boos als je het verpest. Maar je kunt hem ook vertrouwen en er zeker van zijn dat hij er is, op de momenten dat je hem of haar nodig hebt.'

En, werkt het?
'Verbondenheid zorgt dat wat werkt, ook werkt. Sommige gemeenten kampen met een aantal probleemgezinnen. Alle betrokken partijen weten vaak wie het zijn, en toch is er niemand achter de voordeur geweest. Deze mensen vragen namelijk zelf niet om hulp. En dan blijkt doorgaans een bepaalde jongerenwerker, straatcoach of medewerker van een kleine zorginstelling wel contact te krijgen met deze gezinnen. In de bejegening doen zij dus blijkbaar iets bijzonders.'

Is het effect van verbinding te meten?
'Samen met sociaalpsycholoog Adriaan Denkers heb ik een vragenlijst ontwikkeld, mijn studenten en collega-lector Hendrien Kaal hebben daarbij geholpen. Twintig vragen, voorzien van illustraties. We vragen naar je leefstijl, je vrienden, je plaats in de groep. Voel je je gezien en gehoord? We vragen naar je hulpverleners. Vertrouw je hen? Kortom, wat vind je van je groep, je gedrag, je hulpverlener?'

We deden altijd onderzoek naar wat werkt: welke regels, welke toepassingen. Nu vragen we ook: wie werkt. Is je hulpverlener er op momenten dat het er toe doet? Op momenten dat het er niet toe doet, waardoor hij je vertrouwen wint? Inmiddels is deze vragenlijst aan circa duizend vmbo-leerlingen voorgelegd. Momenteel wordt de vragenlijst ook in een jeugdgevangenis voorgelegd.'

Welk onderzoek doen uw studenten?

'Dat verschilt. Laura Veerman bijvoorbeeld, afgestudeerd toegepaste psychologie, deed onderzoek bij het Netwerk Amsterdamse Helden, rolmodellen die activiteiten voor jongeren opzetten. Op basis van haar onderzoek schreef ze een advies met aanbevelingen voor optimale ondersteuning van de helden. Haar aanbevelingen werden direct overgenomen. Student Mahir Abdalla maakte 's nachts metro's schoon en ging dan direct door naar college. Hij liep stage bij Multi Plus Zorg, dat zich richt op verblijfplaatsen en dagbesteding voor moeilijk bereikbare jongeren. Hij werkt inmiddels bij de organisatie.'

Welke rol speelt het kenniscentrum?

'Om de wisselwerking tussen onderzoek, onderwijs en werkveld te stimuleren, hebben de vijf faculteiten van de Hogeschool ieder een kenniscentrum. Ik maak deel uit van de faculteit Sociaal Werk & Toegepaste Psychologie, de acht lectoraten binnen deze faculteit werken samen in het kenniscentrum Samen Redzaam. Het kenniscentrum richt zich op innovaties in het sociaal domein.'

Bent u zelf van de straat?

'Integendeel. Mijn ouders hebben gestudeerd, ik ging naar het gymnasium. Tijdens mijn studie sociologie werd ik gevraagd onderzoek te doen naar de Marokkaanse rellen uit 1998, in Amsterdam West. Samen met een oudere onderzoeker ging ik op pad. We hadden een ietwat hautaine houding van: wij doen het onderzoek, jullie leveren ons twintig respondenten, dan schrijven wij een rapport en wordt jullie leven beter. Nou, voor we het wisten, waren we weer op weg naar huis. Dus nee, van de straat ben ik niet. Mijn eigen lessen op het gebied van bejegening heb ik echt door schade en schande moeten leren.'

 Taco van der Eb